

STUDII ȘI CERCETĂRI**ROLUL TRANSFORMATOR AL BIBLIOTECILOR
ÎN PROCESUL DE EDUCAȚIE CIVICĂ**

*Mariana HARJEVSCHI,
director general, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Argument

În ultimul deceniu, instituțiile publice sunt tot mai preocupate de consolidarea angajamentului comunitar și civic, și anume: promovarea acțiunilor de voluntariat, sensibilizarea participării la vot a cetățenilor, implicarea în organizații civice, lansarea activităților ce fortifică comunitatea prin instruire nonformale, participarea la dialog public, inclusiv la sesiuni de soluționare a problemelor comunitare. În același context, liderii administrațiilor locale și-au schimbat abordările privind implicarea cetățenilor, trecând de la administrarea reprezentativă tradițională la administrarea democratică, în care cetățenii interacționează direct cu funcționarii publici în mod participativ, inclusiv și deliberativ. Diverse cercetări și experiențe au demonstrat că cetățenii generează optimism în ceea ce privește viitorul comunităților, aprobă decizii bune cu privire la problemele dificile ale comunității și contribuie la bunăstarea individuală.

Bibliotecile, ca instituții publice, ca entități locale de încredere, sunt resurse ideale pentru a modela dialogul, deciziile și strategiile locale, ce încurajează angajamentul civic activ și deliberat. Totodată, în ciuda resurselor limitate în demersul de implicare civică, acestea totuși sunt văzute ca lideri ai comunității și ai angajamentului civic. Această lucrare explorează modul de implicare și de sprijinire civică a bibliotecilor, identificând gradul de edificare a cetățenilor prin intermediul acestei instituții.

Studiul relevă că bibliotecile publice sunt instituții ideale și parteneri în guvernarea democratică, oferind comunității o gamă de oportunități de explorare a cetățeniei active, inclusiv spațiu deschis, resurse tehnice, personal informat și calificat, conexiuni la grupuri civice active, precum și valoroase experiențe comunitare. Respondenții percep bibliotecile publice ca pe niște instituții democratice în care se discută subiecte de importanță locală, se obține acces la resurse de informare, se organizează activități, se livrează servicii de instruire, care contează în comunitate.

Deși biblioteca a devenit o instituție-lider vizibilă, de succes și distinctă în spațiul de angajare civică, totuși, actualmente necesită actualmente o abordare strategică care să ajungă să valorifice capacitatea instituțională a bibliotecii și să o pună în centrul unei importante mișcări comunitare. Studiul privind atitudinea bibliotecilor-lider față de angajarea publică confirmă că este nevoie de mai multă implicare la nivel de comunitate, pentru a crea și a susține o cultură democratică eficientă prin intermediul bibliotecilor. Totodată, lucrarea susține că legătura dintre biblioteca publică și democrație a fost în mod tradițional înțeleasă ca fiind instrumentală, astfel modul de a aduce membrii comunității spre viața publică, încurajarea participării mai largi în viața comunitară, precum implicarea bibliotecilor în educația civică a cetățenilor în biblioteci solicită abordări inovative.

Analiza dezvoltării rețelei bibliotecilor din Republica Moldova

Atât la nivel global, cât și practic, bibliotecile prezintă dovezi plauzibile de implicare tot mai activă în comunitate, încurajând membrii comunității să participe și să exerseze actul civic mai dinamic. Un spațiu care nu concurează cu altele, o instituție care lansează și susține inițiative democratice deliberative antrenante în comunitate – iată ce este biblioteca publică pentru membrii comunității. Această instituție de cultură, prin eforturile sale de promovare a alfabetizării civice și asigurare a unei educații civice eficiente, se potrivește firesc cu principiile de funcționare a acesteia.

Pentru a vedea dacă bibliotecile din Republica Moldova sunt gata să se implice mai activ în promovarea cetățeniei active, e necesar de a analiza situația statistică a bibliotecilor.

După proclamarea Independenței Republicii Moldova, evenimentele de natură socială, economică și administrativă au condus la o serie de transformări și în domeniul bibliotecar. Datorită demersului spre modernizare a bibliotecilor publice, dar și a unei serii de inițiative menite să vitalizeze domeniul în cauză, bibliotecile publice au reușit să extindă accesul la informații, să încurajeze performanța, să susțină implicarea bibliotecilor în exersarea democrației de către fiecare cetățean.

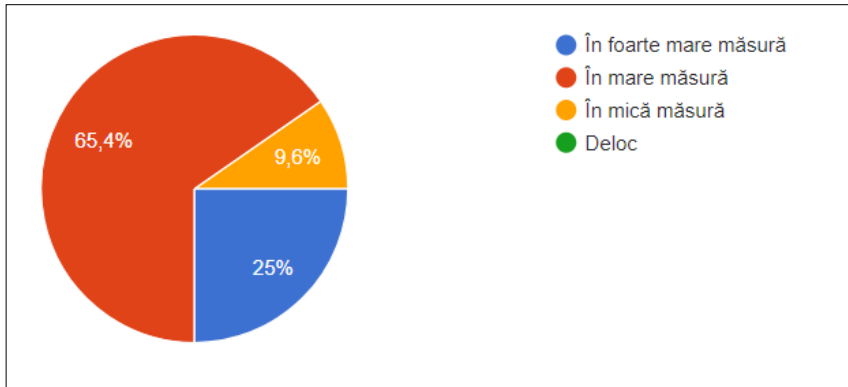
Efectuarea unui studiu privind rolul și locul bibliotecii în educația civică în Republica Moldova

Conceptul de bibliotecă publică ca promoatoare a cetățeniei active a fost mereu parte a filosofiei biblioteconomice. Nancy Kranich, președinta Asociației Bibliotecilor din SUA (2000-2001), sugerează câteva aspecte pe care bibliotecile le promovează în favoarea participării civice a cetățenilor: biblioteca – spațiu

civic; biblioteca – forum public; biblioteca – centru de informare civică; biblioteca – spațiu de lectură la nivel comunitar, și biblioteca – partener în livrarea serviciilor publice. Astfel, devine evident că bibliotecile publice au contribuit la acumularea și susțin dezvoltarea capitalului social în mai multe feluri, și anume prin încurajarea angajamentului civic, furnizând servicii, lansând inițiative care să adune cetățenii împreună, conjugând promovarea culturii cetățenești. Prin intermediul acestor instrumente biblioteca încurajează incluziunea socială și coeziunea comunitară, facilitează dialogul local și diseminarea informației locale. În acest context, biblioteca asigură comunității un spațiu public în care cetățenii se pot întâlni și soluționa problemele acesteia, promovând calitatea vieții comunității.

Beneficiile unei abordări eficiente a educației civice în biblioteca publică sunt enorme. Bibliotecile publice, prin însăși natura lor, pot echilibra condițiile de joc pentru categoriile de populație nereprezentate și marginalizate. Bibliotecile publice, care oferă soluții de formare civică locală, își aduc membrii în procesul de luare a deciziilor, fac mai accesibilă administrația și chiar își susțin viitorii lideri. E necesar de menționat că bibliotecarii au o ocazie unică de a se poziționa ca lideri civici care pot reduce decalajul dintre apatie și angajament, aducând membrii comunității la aceeași masă. Dacă bibliotecile sunt percepute ca furnizori de educație civică, gândiți-vă la valoarea pe care o aduce biblioteca comunității. Oferind pentru comunitate spațiul, nu este doar un angajament în sine, dar poate să fie un mecanism pentru sporirea și amplificarea implicării cetățenilor.

Efectuarea unui studiu privind rolul și locul bibliotecii în educația civică, elaborat de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, împreună cu Biblioteca

Municipală „B.P. Hasdeu”, a avut drept scop de a identifica nevoile și gradul de participare, de implicare a bibliotecilor publice și a bibliotecarilor în viața politică, socială, economică și culturală a țării. Studiul fiind realizat în baza unui eșantion, ce a constituit 300 de bibliotecari din zonele urbane și rurale, a reușit să identifice următoarele patru domenii ca fiind prioritare pentru bibliotecile publice din Republica Moldova: biblioteca ca spațiu civic; biblioteca ca forum public; biblioteca ca centru de informare civică; biblioteca ca partener în livrarea serviciilor publice.

Rolul participării bibliotecilor a crescut mult în ultimii ani și aceasta impune o schimbare de mentalitate și o modificare a comportamentului civic și politic. În acest sens, rezultatele sondajului arată că 65,4% din bibliotecarii respondenți consideră *în foarte mare măsură importantă* implicarea bibliotecilor publice în viața civică, 25% – în mare măsură și doar 9,6% – în mică măsură.

În opinia bibliotecarilor, cele mai des întâlnite modalități de participare a bibliotecilor publice la viața civică sunt: livrarea serviciilor de instruire privind cultura civică (67,3%); organizarea întâlnirilor cu reprezentanți ai instituțiilor publice centrale / locale (55,8%); găzduirea evenimentelor în parteneriat cu alte instituții (75,0%); implicarea bibliotecilor în grupuri de lucru

privind luarea deciziilor centrale / locale (25,0%); lansarea inițiativelor de voluntariat (44,2%).

Bibliotecarii conștientizează că angajamentul civic de succes necesită cunoștințe, abilități, valori și motivație pentru a face o diferență în comunitate. Acestea contribuie la succesul angajamentului civic prin valorificarea capacităților de educație existente pentru a spori gradul de cunoaștere a responsabilității civice și a largi abilitățile de participare.

Cele relatate de bibliotecari demonstrează că bibliotecile servesc drept educatori civici prin variate aspecte, bazându-se pe practicile lor și experiența ca educatori comunitari pentru a spori înțelegerea civică, cunoștințele, abilitățile și motivația:

- maximizarea accesului la informații despre oportunități și resurse pentru implicarea civică;
- crearea de baze de date fiabile, accesibile, informative și ușor de înțeles, portaluri comunitare pentru a crește gradul de conștientizare civică;
- conectarea și sprijinirea altor organizații angajate în susținerea educației civice și comunitare pentru a largi impactul bibliotecii;
- aducerea educației civice către comunitate, în parteneriat cu actorii-cheie, pentru a ajunge la au-

diențe ce nu sunt conectate la bibliotecă.

În favoarea acestui argument, statisticele de bibliotecă evidențiază efortul de educație civică și implicare a bibliotecilor publice în diverse oportunități de asistență în dezvoltarea cetățenilor activi din punct de vedere civic. În conformitate cu principiile stipulate în *Legea cu privire la bibliotecă*, aprobată la 20 iulie 2017, bibliotecile și bibliotecarii rămân responsabili pentru instituirea pe parcursul vieții și ajută la dezvoltarea cetățenilor capabili să participe plenar, asigurând astfel perpetuarea și evoluția pozitivă a cetățeniei active. Bibliotecile publice, susținute de structurile fondatoare, trebuie să creeze spații și oportunități de furnizare de servicii care să asigure prilejuri de gândire critică, discuții în scopuri educaționale.

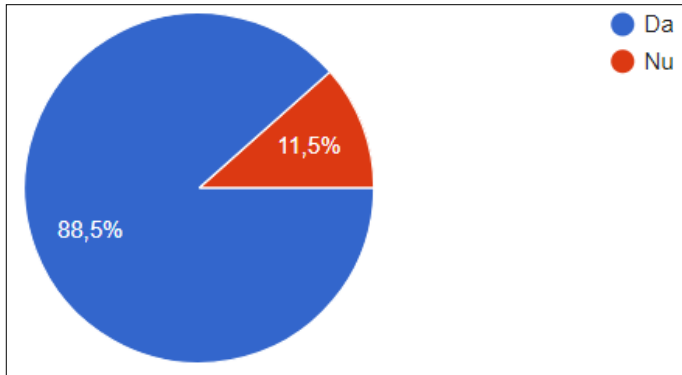
Exemplele includ instruirea orientată spre cetățean, dezbateră, comunicarea, serviciile și facilitarea dialogului privind politicile publice etc. Desigur, organizarea în același timp a diverselor evenimente care fac oamenii mai conștienți de interesele proprii, dar și responsabilitățile acestora (de ex., ateliere, dezbateri și activități sociale, culturale care implică comunități locale) constituie un punct forte al bibliotecilor publice. Un aspect important al acestui fenomen ce e necesar a fi asigurat de bibliotecă este ca informația despre inițiativele publice locale să fie tratată echitabil și echilibrat, cu implicarea activă a cetățenilor în vederea rezolvării problemelor, iar bibliotecarii să fie implicați și să contribuie adecvat la dezbateri constructive. Se desprinde ideea că funcționarii publici nu pot asigura un angajament public efectiv pe cont propriu, astfel bibliotecile sunt o sursă importantă de informare locală.

Respondenții conștientizează rolul major pe care îl dețin în comunitate, astfel, prin exemplul propriu de participare la vot, implicare în diverse structuri locale

(de ex., participarea la luarea deciziilor la nivel de comunitate, participarea la elaborarea politicilor la nivel local / central; aderența la organizațiile cu specific de implicare civică; participarea la acțiuni precum mitinguri, marșuri politice, proteste, greve etc.; dezbateri politice; acțiuni de lobby și advocacy în favoarea comunității, dar și a bibliotecii). Participarea la viața civică și politică este foarte importantă pentru bibliotecari. Ea favorizează schimbul de cunoștințe între membrii comunității, deprinderi și aptitudini pe care le pot împărtăși utilizatorilor, influențează creșterea încrederii în forțele proprii, dar și aprecierea obținută din partea membrilor comunității. Participarea bibliotecarilor încurajează membrii comunității să fie mai activi și, desigur, să-și creeze o imagine pozitivă despre aceștia.

Actul democratic are loc atunci când oamenii interesați se angajează în discuții despre problemele ce le afectează viața pentru a produce acțiuni semnificative. Mai mult decât gazdele pentru evenimente, bibliotecile pot fi inițiatori de conversație prin identificarea problemelor emergente, stabilirea unor sesiuni de discuție accesibile și de încredere, angajarea unor persoane și organizații potrivite, dar și facilitarea acțiunilor. Conversațiile privind problemele provocatoare cu care se confruntă membrii comunității – cum ar fi schimbarea demografică, diversitatea culturală, lipsa implicării tinerilor în comunitate, lipsa consumului de energie, tratarea impactului șomajului și multe altele – pot contribui la sănătatea civică pe termen lung.

Bibliotecarii menționează că, din păcate, comunitățile uneori nu conștientizează problemele dure sau controversate până când nu ajung la un punct de criză. Bibliotecile pot aduce problemele emergente într-un mediu sigur și imparțial, în care toate opiniile sunt auzite și evaluate.

Bibliotecile inițiază, modelează și susțin conversațiile comunității prin: stabilirea discursului public ca o prioritate a bibliotecii oferind resurse dedicate acestui domeniu; crearea de sisteme și procese pentru identificarea regulată a problemelor ce afectează sau vor afecta pe termen lung comunitatea; cunoașterea tuturor părților interesate din comunitate și a intereselor, aspectelor și preocupărilor acestora și construirea de parteneriate care promovează dialogul productiv; angajarea oficialilor locali aleși și invitația la dialog în comunitate pentru a stabili conexiuni și a facilita acțiunile comunitare; crearea capacității de a facilita discuțiile cu privire la aspectele provocatoare, fie prin expertiză internă, fie prin parteneriate strategice etc.

În acest sens, rezultatele studiului arată că participarea bibliotecarilor la viața civică a comunității este vădită: 88,5% au

remarcat că participă activ și doar 11,5% au menționat că nu sunt implicați.

Cele mai frecvente modalități de implicare, după părerea bibliotecarilor, sunt: participarea la elaborarea politicilor de nivel local; acțiuni de advocacy la nivel local; susținerea și implicarea privind participarea la vot; instruirea utilizatorilor referitor la promovarea cetățeniei active prin diverse acțiuni civice pentru comunitate; dezbateri publice, mitinguri, întruniri, servicii cu implicare a membrilor comunității; susținerea voluntariatului; campanii de promovare la nivel local și național.

Rezultatele studiului relevă următoarea situație privind raportul dintre bibliotecă și contribuția acesteia la construirea comunității, bibliotecă și relațiile dintre cetățeni și administrații, bibliotecă și rezolvarea problemelor locale:

Construirea comunității		
	Construiți un sentiment mai puternic al comunității	55%
	Creșteți liderii comunității viitoare	25%
	Depășiți participanții obișnuiți – aflați ce gândesc diverși oameni	9%
	Depășirea tensiunilor și divizărilor între diferite grupuri	4%
Relațiile dintre cetățeni și administrații		
	Crearea încrederii între cetățeni și administrație	40%
	Implicarea oamenilor în procesul decizional de administrare	20%
	Oferiți oamenilor informații despre politicile și procesele guvernamentale și administrative	18%
	Realizarea deciziilor de politică mai importante, mai potrivite cu ceea ce vrea comunitatea	14%

	Departamentele și agențiile devin mai receptive la sesizările cetățenilor	11%
	Ajutați oamenii să evalueze, dacă distribuția resurselor publice este corectă	5%
Rezolvarea problemelor locale		
	Obțineți soluții mai bune pentru problemele locale	32%
	Încurajați cetățenii să-și dedice timpul și energia lor pentru rezolvarea problemelor locale	17%

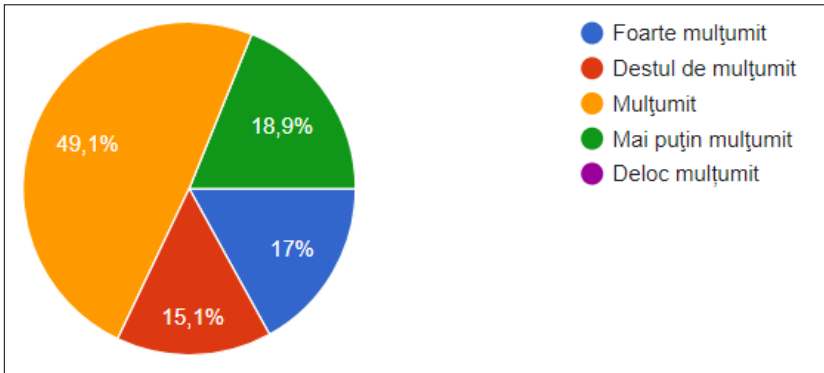
Studiul demonstrează că bibliotecile servesc deja ca un pod de conexiune spre cetățeni prin oferirea legăturilor în comunitate – o serie de servicii accesibile și oportunități pentru diverse etnii sau grupuri sociale etc. În plus, bibliotecile asigură acces egal la servicii comunitare importante. Din programele care au drept scop susținerea persoanelor fără adăpost, ajutorarea tinerilor în situații de risc, șomeri, cetățenii în vârstă, bibliotecile demonstrează că toți membrii oricărei comunități trebuie să contribuie și să facă parte din comunitate. Crearea conexiunilor este un pas important în lărgirea comunității și bibliotecile au demonstrat că sunt bine poziționate pentru a conduce acest efort.

Rolul bibliotecii ca centru de resurse pentru tineri sau persoane în vârstă implicate în comunitate reprezintă un exemplu edificator în care sunt stabilite punțile comunității. Bibliotecile au demonstrat că ele servesc, din ce în ce mai mult, ca loc de siguranță pentru persoane vulnerabile: să învețe despre noua lor comunitate, accesând resursele comunității, să-și îmbunătățească abilitățile de comunicare, întâlnind diverși oameni, și să se implice în viața comunității. Alte biblioteci s-au stabilit de asemenea ca centre creative, accesibile și interesante pentru tineri prin programe adaptate nevoilor, intereselor și noilor stiluri de învățare. De exemplu, deschiderea laboratoarelor sau a centrelor de învățare digitală, concepute să angajeze tinerii în procesul de învățare, socializare și participare civică a lor. Bibliotecile ofe-

ră modele noi de învățare și prin aceasta conferă societății credibilitate.

Ca răspuns la deschiderea bibliotecarului, membrii comunității se implică în viața civică. Astfel, au remarcat: acțiuni de voluntariat; colectare de fonduri și scriere de proiecte; acțiuni de salubritate a comunității; organizarea acțiunilor culturale la nivel de comunitate; crearea consiliilor locale de tineret; crearea sau aderarea la grupuri de inițiativă și ONG-uri; participare la forumuri ale tinerilor etc. Apartenența bibliotecarilor, în cadrul consiliului local, organizațiilor neguvernamentale, organizațiilor ale partidelor politice; organizațiilor / grupurilor mass-media (școlare, locale, regionale, naționale); grupurilor religioase active; cluburilor / secțiilor sportive; cercurilor, al altor structuri culturale sau grupuri de inițiativă, este puternic corelată cu interesul față de viața socială, culturală, chiar și politică la nivel local. Referitor la motivele, care îi determină pe bibliotecari să se implice în viața civică, studiul prezintă următoarea situație: creșterea rolului bibliotecii în comunitate (84,9%); extinderea numărului de utilizatori (71,7%); îmbunătățirea imaginii bibliotecii (77,4%), ameliorarea vieții membrilor în comunitate (39,6%).

Bibliotecarii consideră oportun de a întreprinde pentru facilitarea participării bibliotecilor la viața civică în comunitate: îmbunătățirea atractivității spațiilor, dotarea cu tehnologii informaționale; acordarea asistenței financiare; oferirea literaturii în acest domeniu, livrarea instruirilor etc.

Calitatea ofertelor de implicare civică a bibliotecii este apreciată astfel de către bibliotecari.

Domeniile în care biblioteca trebuie să-și îmbogățească implicarea civică a cetățenilor pot fi menționate: social, economic, cultural, agricol, tehnologic, administrativ, politic, de sănătate, asistență socială etc.

În final, menționăm, că bibliotecarii reticenți se pot întreba dacă angajamentul civic este o parte a misiunii lor sau pune întrebarea autorității lor de a fi acel loc civic. Rapoartele concluzionează că aceasta este o oportunitate neexploatăată la maximum pentru bibliotecari și îi ajută pe aleșii locali să-și asume angajamente, colaborând cu bibliotecile, deoarece prin reducerea apatiei civice și politice, le facilitează o viață mai bună fiecărui membru al comunității.

Analiza rolului bibliotecilor în atragerea concurenților electorali, a partidelor politice în activitatea de informare a alegătorilor

Federația Internațională a Asociațiilor Bibliotecare (FIAB) evidențiază nevoia urgentă de educație civică și implicarea prin intermediul bibliotecilor, ca instituții proactive, de a oferi în mod tradițional oportunități de dezvoltare a cetățenilor. În 2016, FIAB a inițiat un program amplu, menit să promoveze și să sprijine rolul pe care bibliotecile îl pot juca în planificarea

și punerea în aplicare a Agendei ONU 2030 și a Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). În conformitate cu principiile sale de bază, bibliotecile și bibliotecarii rămân responsabili pentru instituirea mecanismelor care ajută la dezvoltarea cetățenilor capabili să participe activ la viața civică, dar și politică, asigurând astfel perpetuarea și evoluția pozitivă a sistemului nostru guvernamental și a cadrului legal ca atare. Bibliotecile publice, prin prisma atragerii concurenților electorali, a partidelor politice în activitatea de informare a alegătorilor, spre furnizarea de servicii care dezvoltă oportunități de gândire critică în scopuri civice, pot fi văzute ca instituții ce se orientează spre cetățean, dezbateri, comunicare, servicii ce facilitează implementarea politicilor publice și construirea de forumuri locale.

Liderii din bibliotecă recunosc nevoia de a angaja, a încorpora și a integra bibliotecile în viața comunităților, școlilor și universităților lor, dacă vor rămâne relevante și apreciate în era digitală. Nicio abordare unică nu poate funcționa pentru fiecare bibliotecă. O multitudine de eforturi relevante oferă exemple și modele care pot crea o nouă narațiune profesională ce rezonază împreună cu colegii și membrii comunității prin prisma implicării bibliotecilor în viața politică. Dar fără o coagulare a eforturilor bibliotecilor publice, academice, școlare și speciale, care profită de

oportunitățile de a-și angaja comunitățile în moduri autentice și semnificative, fiind echidistante totodată în opțiunile politice, bibliotecile nu vor apărea pe scară largă ca instituții recunoscute că promovează o democrație puternică. Bibliotecile trebuie să își realinieze programele și serviciile strategice pentru a reflecta neutru atitudinile și preocupările civice ale comunităților lor specifice și pentru a spori impactul acestora. Hill Chrystie, cunoscută bibliotecară și activistă civică din SUA, menționează: „Dacă ne vom concentra pe utilizatori, părțile interesate și nevoile lor și le vom proiecta în mod continuu, vom fi mai bine poziționați pentru a rămâne angajați în comunitățile noastre, indiferent ce se petrece în jurul nostru.”

Eforturile abundă, când încurajează o cetățenie mai activă. Ele oferă bibliotecilor oportunități ideale de a se angaja în comunitățile lor și de a se alătura forțelor cu numeroase organizații și instituții deja active în consolidarea participării la democrație. Toate tipurile de biblioteci pot crea parteneriate civice cu alte organizații și indivizi care să-și extindă acoperirea și să-i ajute să își îndeplinească misiunea. Aceste parteneriate pot, de asemenea, să creeze noi circumscipții care să extindă și să aprofundeze sprijinul public, să extindă și să diversifice sursele de finanțare și să consolideze implicarea publicului în necesitățile locale.

Repoziționarea bibliotecilor ca agenți de învățare civică se potrivește teoriei și practicii comunitare concepute acum un secol de către John Dewey (1916). Dewey, psiholog american a crezut că oamenii au nevoie de ocazia de a-și împărtăși ideile prin intermediul mai multor mijloace de comunicare pentru a înțelege și a rezolva problemele de zi cu zi împreună. La această formulare, bibliotecile își asumă rolul de factori de încredere. Ca instituții ce oferă oportunități de întâlnire „față în față” sau

virtuale cu viitorii lideri locali, bibliotecile construiesc comunități de învățare care aduc împreună persoane interesate reciproc de schimbul de informații, învățare și rezolvare a problemelor de interes comun. Cetățenii-bibliotecari trebuie să devină mai conștienți de avantajele lor în calitate de conferențieri publici și mai intenționați în dezvoltarea de programe, servicii și spații ce promovează angajamentul public, infuzat și integrat în practica obișnuită și în formarea profesională. Prin facilitarea conversațiilor în comunitate, bibliotecile își pot aprofunda implicarea cu constituenții lor, servind nu numai ca agenți, ci și ca arhitecți ai vieții civice a comunităților lor.

Archibald Macleish, scriitor american, dar și ex-director al Bibliotecii Congresului SUA, a afirmat că „bibliotecarii trebuie să devină agenți activi, nu agenți pasivi ai procesului democratic”. Fiind promotoare în susținerea alfabetizării civice și democrației deliberative în întreaga țară, bibliotecile sunt gata să înțeleagă această cauză, să construiască spațiul civic și să-și revendice rolul tradițional. Dacă trebuie să își îndeplinească misiunea civică în epoca digitală, bibliotecile trebuie să găsească modalități active de implicare a membrilor comunității în discursul democratic și în susținerea comunității. Colaborând cu diverși parteneri, bibliotecile de toate tipurile pot reaprinde angajamentul civic, pot promova o participare mai mare a cetățenilor și pot spori rezolvarea problemelor comunității și luarea deciziilor. Căci, așa cum a declarat Douglas Putnam, comentator sportiv, totuși „cetățenia nu este un sport”.

Ce s-a făcut în ultimii ani la nivel global este că, dacă trebuie să trecem de la exemple sporadice, unde cetățenii fiind în centrul politicii sau al deciziilor față de cetățenii angajați, vom avea nevoie de infrastructură pentru a susține democrația consecventă și angajată comportamental

în comunitățile din întreaga țară. Trebuie să existe locații fizice accesibile pentru toți cei din comunitate. Trebuie să existe instituții care sporesc încrederea comunității. Acolo trebuie să fie oameni cu abilități necesare pentru a fi excelenți facilitatori de proces. Va trebui să fie surse de încredere de informații bazate pe fapte, reprezentând toate perspectivele privind problemele lor. Va fi posibil să aibă acces la tehnologia informației, va trebui să existe un angajament de a fi robust în educația civică, astfel încât oamenii să aibă o experiență vibrantă, afirmând înțelegerea a ceea ce înseamnă să fii cetățean bun. Desigur, nicio instituție dintr-o comunitate nu poate și nici nu ar trebui să fie responsabilă pentru furnizarea tuturor acestor elemente de infrastructură. Dar dacă ați fi fost să numiți o instituție din comunitatea dvs. care ar fi venit mai aproape, aș paria că biblioteca ar fi în partea de sus a listei. Bibliotecile sunt deschise și invită pe toți din cadrul comunității. Ele sunt respectate ca o sursă de informații din toate perspectivele. Sunt de încredere ca fiind neutre în ceea ce privește problemele cu care se confruntă comunitatea și națiunea. Personalul bibliotecii este talentat, angajat și interesat să aducă contribuția în comunitate. Și astăzi bibliotecile din toată țara sunt gata să sporească rolul pe care îl pot juca în viața civică a comunității.

Având încrederea publică, bibliotecile, deși deseori sunt subfinanțate, sunt totuși perfecte pentru ca ele să susțină autoritățile locale, astfel fiind ca unul dintre marile motoare ale democrației.

Andrew Carnegie, marele susținător al sistemului de biblioteci publice, a spus atât de elocvent: „Nu este un altfel de leagăn al democrației pe pământ ca biblioteca publică.” Bibliotecile pot și vor juca un rol esențial în asigurarea că vocile oamenilor vor avea locul lor de drept în democrație.

Este important de menționat că biblioteca începe ca un spațiu în abordarea privind implicarea în susținerea campaniilor electorale. Deoarece o bibliotecă este un sigur loc neutru, democrația se poate începe și desfășura acolo. Dar cred este nevoie de o mulțime de lucruri pe toate piesele din comunitățile mici sau mari să recunoască mai întâi biblioteca – ca acel loc neutru cu mare potențial de a ajuta pentru a aduce schimbarea pe care o căutăm ca membri ai comunității.

Cred că oamenii care vin să rezolve probleme reale sau să profite de șanse întâlnesc multe bariere. Dacă ne putem imagina biblioteca și crea acel loc, confortabil și neutru, unde oamenii se pot întoarce în centrul lucrurilor și să preia munca publicului și să rezolve problemele împreună, diferențele alimentate de retorică se vor dizolva.

Este necesar de menționat în acest context, că mass-media digitale ne obligă să ne reconsiderăm modul în care ne gândim la angajamentul civic și cum îl sprijinim. Toate din aceste activități creează oportunități de exprimare a opiniilor despre problemele importante la nivel local, de stat și naționale, și prin prisma bibliotecilor. Atunci când tinerii folosesc mediile digitale în jurul problemelor, ei se simt pasionați în arena politică, devin informați și angajați. Aceste metode de implicare ridică, de asemenea, întrebări despre cum tinerii evaluează credibilitatea a ceea ce citeșc și aud de la alții și unde gășesc informațiile ca să ia decizii în cunoștință de cauză.

Deci, educația civică și angajamentul civic sunt în schimbare. Chiar dacă folosim mediul digital sau nu, sub orice formă, bibliotecile rămân instituții civice de bază astăzi și pentru viitor. Înființarea bibliotecii publice a fost într-adevăr pe baza asigurării faptului că fiecare persoană trebuie de-a lungul vieții să aibă oportunități de

învățare. Și aceste oportunități nu au fost doar mese și holuri ale bibliotecii, dar și tot capitalul intelectual posibil pe care îl deține, referindu-ne la colecțiile și competențele bibliotecarilor.

Angajarea civică de succes necesită o combinație de cunoștințe, aptitudini, valori și motivație pentru a face diferența și pentru a rezolva problemele comunității. Biblioteca Publică din Calgary a educat alegătorii în legătură cu alegerile municipale din 2010, subliniind ce diferență poate avea un vot și a încurajat angajamentul civic activ și deliberat pe termen lung. Această abordare a inclus organizarea de forumuri pentru candidați, sesiuni de formare pentru blocuri electorale pentru candidații și managerii de campanii și sesiuni de întâlniri cu candidații. Rezultatul a fost o participare la alegeri de 53% în 2010, comparativ cu o medie de 28% în ultimele trei alegeri municipale.

Biblioteca Publică Anchorage din Alaska a combinat educația civică și rolurile de conversație-starter prin efectuarea unei serii de discuții privind *Constituția statului Alaska*. Pe parcursul a nouă întâlniri, cetățenii au explorat fundamentele vieții civice din Alaska și chiar au vorbit cu unele persoane implicate în elaborarea acestei constituții (a fost adoptată la 5 februarie 1956). Ca urmare a acestui efort, mai multe copii ale *Constituției statului Alaska* au fost distribuite.

Biblioteca Publică din San Antonio a maximizat interacțiunea cu membrii comunităților din acest oraș, care a permis să găzduiască pe pagina web a instituției site-uri de înregistrare a alegătorilor. Toate filialele bibliotecii au oferit posibilitatea de înregistrare a alegătorilor atunci când se înscriu pentru a împrumuta o carte de la bibliotecă, subliniind rolul bibliotecii ca educator civic.

Democrația are loc atunci când oamenii interesați se angajează în discuții infor-

mate despre problemele ce le afectează viața și comunitatea. Bibliotecile conduc aceste discuții și participă la identificarea celor mai importante probleme prin facilitarea acțiunii comunitare.

Experiența bibliotecilor americane este una grăitoare: Biblioteca Publică Pima din Arizona propune cu regularitate cetățenilor și aleșilor locali discutarea problemele comunității, construirea relațiilor civice și menținerea legăturilor între cetățeni și lideri aleși. Un set de instrumente elaborat de Asociația de Biblioteci din Arizona oferă îndrumări pentru desfășurarea unor întâlniri reușite cu oficialii aleși, ceea ce reprezintă un indicator important al implicării civice. Biblioteca Publică din Calgary conduce forumuri dinamice ale comunității în jurul unor probleme-cheie cu care se confruntă comunitatea, cum ar fi durabilitatea, imigrarea, sănătatea și bunăstarea, votul și angajamentul. Seria de întâlniri este concepută pentru a crește gradul de conștientizare a rolului de conducere civic al bibliotecii și de a crea un loc pentru cetățeni în scopul de a explora problemele legate de calitatea vieții.

În Federația Rusă, tradițional, în activitatea bibliotecilor există un parteneriat cu deputații adunărilor teritoriale ale municipalităților, care se dezvoltă în mai multe direcții. Bibliotecile prin acest mod de cooperare acționează în mai multe feluri: deputații se întrunesc în cadrul diverselor întâlniri în spațiile bibliotecilor publice; bibliotecile devin în timpul alegerilor centre de colectare și prelucrare analitică a ordinelor electorale; bibliotecile se implică în organizarea meselor rotunde pe subiecte electorale, întâlniri cu candidații la funcția de consilieri locali; centre de informare a populației în perioada campaniilor electorale. O experiență notabilă au căpătat bibliotecile din Perm, regiune care în timpul campaniilor electorale în cadrul Zilelor deputaților a organizat o „linie directă”

între alegători și parlamentari în spațiile bibliotecii. Ulterior bibliotecile publice au găzduit instruirii (lecții juridice pentru alegători).

Biblioteca Publică din Udmurtia a demonstrat o experiență inedită pentru nevăzători, dezvoltând și implementând împreună cu Comisia electorală regională un proiect cu privire la drepturile electorale ale cetățenilor cu nevoi speciale. Materialele de informare au fost pregătite pe buletinele de vot în format sonor și alte formate accesibile acestor persoane. Totodată, în perioada dintre alegeri s-au luat măsuri pentru îmbunătățirea culturii juridice a alegătorilor.

Aceste exemple demonstrează că biblioteca publică oferă un spațiu civic, unde publicul poate găsi tot felul de informații privind alegerile locale, sistemul de vot, pot găzdui întâlniri unde vor împărtăși interese similare și inițiază subiecte ce îngrijorează membrii comunității, dar urmăresc ceea ce cred ei că se poate soluționa cooperând. Aceasta demonstrează că biblioteca este singura instituție a cărei funcție este de a asigura libertatea schimbului de informații și idei. În calitate de bibliotecari, avem posibilitatea de a împărtăși cunoștințele, expertiza noastră și angajamentul de a crea o societate informată făcând biblioteca un jucător central în procesul electoral.

Astăzi bibliotecile se află, de asemenea, în centrul multor situații provocatoare care se focusează pe probleme de politică publică. Libertatea intelectuală, incluziunea digitală, drepturile de autor, intimitatea, filtrarea și telecomunicațiile – sunt doar câteva din aceste provocări. Perioada electorală ne oferă o oportunitate minunată de a educa publicul, candidații și mass-media cu privire la aceste probleme. Este salutar, dacă biblioteca va oferi idei despre modul în care biblioteca poate constitui o resursă electorală pentru

comunitate și modul în care bibliotecile pot folosi perioada electorală pentru a-și promova propriile probleme. Bibliotecile reprezintă piatra de temelie a democrației. Astfel, bibliotecarii pot participa activ la promovarea mai multor cetățeni în procesul electoral din comunitate.

Analiza rolului bibliotecilor ca centre de informare și educare a publicului în efectuarea unei analize a experienței internaționale privind rolul bibliotecilor în procesul educației civice

Biblioteca este un loc sigur și neutru, democrația poate avea loc acolo. Însă este nevoie de mult mai mult, astfel se scoate în evidență faptul că comunitățile noastre să recunoască mai întâi că biblioteca e acel loc cu mare potențial de a ajuta și a aduce schimbarea pe care dorim să o valorificăm.

În timp ce privim spre viitor, conștientizăm că angajamentul civic și construirea unor comunități puternice va continua să fie cel mai important rol al bibliotecii publice, așa cum este ea de-a lungul istoriei.

Gândindu-ne la biblioteca viitorului, acesta este un loc care merge mult dincolo de cărți. În măsura în care biblioteca își poate păstra istoria, cu resurse relevante și conectează oameni și nevoile acestora va continua să fie un loc la care oamenii mereu se întorc. În acest context și un lider de bibliotecă, orientat spre viitor și care își poziționează instituția pe piața competitivă, biblioteca va continua să fie o instituție relevantă în cadrul comunității.

Bibliotecile din diferite țări fac deja o ofertă echitabilă, fiind ele însele ca spații neutre pentru întâlniri civice. Vom analiza, experiențele câtorva biblioteci, care au exersat experiența angajamentelor civice, printr-o gamă vastă de servicii. Veți observa, că bibliotecile demonstrează că pot fi spații civice, bibliotecile acționează ca forumuri publice, bibliotecile reprezintă

centre de informare civică, bibliotecile dețin potențial de alfabetizare civică, bibliotecile pot fi în calitate de parteneri solizi în promovarea cetățeniei active și, în final, bibliotecile constituie o platformă reală pentru diverse comunități de învățare.

Statele Unite ale Americii. Bibliotecile din SUA sunt calificate în mod unic pentru a crea punți comunitare prin conectarea grupurilor care pot avea puține lucruri în comun și ajută la angajarea grupurilor izolate. Bibliotecile publice din orașele Pima, Hartford și Brooklyn furnizează o gamă largă de servicii pentru imigranți pentru ai conecta cu comunitatea. Programele de bibliotecă sunt concepute pentru a educa imigranții, pentru a le facilita accesul la servicii, a le ajuta să navigheze în internet pentru a-și găsi un serviciu, a le oferi susținere în informarea privind obținerea vizelor de trai pentru a continua să muncească și a construi capital social și relații de încredere în comunitate.

Biblioteca Publică din orașul Jefferson a lansat un proces cuprinzător de evaluare comunitară pentru a-și consolida capacitatea de a se conecta cu comunitățile pe care le servește și de a conduce rezolvarea problemelor comunității. Într-un mod specific, Biblioteca din Contra Costa a folosit nevoia de a avea o nouă filială a bibliotecii pentru a ridica profilul instituției în comunitate și pentru a forma o nouă viziune a acesteia. Mai mult de 4000 de rezidenți au participat la evaluări, sondaje, focus grupuri și interviuri pentru a construi o nouă bibliotecă care ar fi un centru pentru învățarea pe tot parcursul vieții și un punct civic pentru toată lumea.

România. În perioada iulie 2014 – aprilie 2016, Fundația „Progres” din România, a implementat *Al treilea spațiu al cetățeniei active* printr-un proiect finanțat în cadrul Programului *Fond ONG România*, ce a vizat dezvoltarea unui sistem complet de facilitare a participării civice prin: cre-

area de spații care să protejeze și să promoveze valorile democratice („cuiburi ale democrației”), formarea de cetățeni activi și consolidarea comportamentelor civice ale acestora prin analiza performanței din sectorul public. Printre obiectivele proiectului, Fundația a reușit să formeze o rețea națională de formatori în domeniul cetățeniei active (bibliotecari formatori din biblioteci publice județene); formarea și pregătirea a 14 grupuri de acțiune civică (GAC) constituite din membri ai ONG-urilor și cetățeni din 14 județe; amenajarea în 14 biblioteci județene din țară a 14 democracy-nests (cuiburi ale democrației), spații de protecție, promovare și exercitare a valorilor democratice; deprinderea membrilor GAC de a participa la viața comunității prin realizarea a 28 de audituri de integritate – 14 pentru instituții publice locale și 14 pentru un serviciu public din aceeași localitate; încheierea a 14 memorandumuri cu ONG-uri locale sau cetățeni de preluare a coordonării activității celor 14 cuiburi ale democrației din cadrul bibliotecilor județene în vederea asigurării unei participări civice sustenabile.

Beneficiarii finali ai proiectului respectiv au fost cetățenii din 14 comunități urbane din România pentru care proiectul a fost implementat în două etape. Într-o primă etapă (noiembrie 2014 – noiembrie 2015), metodologia proiectului a fost testată în șapte județe poziționate strategic în toate regiunile de dezvoltare a României: Brașov, București, Cluj-Napoca, Constanța, Gorj, Hunedoara și Suceava, prin medierea bibliotecilor județene partenere în proiect. În a doua etapă a proiectului (februarie 2015 – februarie 2016) s-a lucrat cu încă șapte biblioteci publice județene, câte una din fiecare regiune de dezvoltare, astfel încât implementarea sistemului de facilitare a participării democratice a fost testată în numeroase locații și să fie relevantă pentru un transfer la nivel național.

În final, în fiecare dintre cele 14 biblioteci publice, s-a implementat sistemul de facilitare a participării publice și s-a desfășurat respectând următorii pași: s-a creat un program de învățare a cetățeniei active prin transfer de know-how din partea Fundației „Civis Polonus” (Polonia); s-a creat o rețea națională de formatori în domeniul cetățeniei active, folosind centrele de formare din 14 biblioteci județene ca noduri de rețea pentru învățare comunitară; s-au selectat câte 15 voluntari / comunitate (membri ONG, funcționari publici, reprezentanți mass-media, alți cetățeni) în vederea dezvoltării competențelor acestora în domeniul cetățeniei active; s-au amenajat – cu participarea voluntară a celor 15 cetățeni – a câte un cuib al democrației în incinta bibliotecilor județene, după modelul „cuibului de lectură” (reading nest) de Mark Reigelman; s-au constituit voluntarii selectați în 14 grupuri de acțiune civică (GAC); s-au exersat comportamentele de participare civică a membrilor GAC prin aplicarea unor instrumente specializate (audituri ale integrității); și s-a asigurat practicarea cetățeniei active în mod sustenabil prin susținerea membrilor GAC în a-și planifica activitatea pe termen lung.

În etapa de încheiere a proiectului (februarie 2016 – aprilie 2017) a avut loc transferul la nivel național, prin selecția și pregătirea de noi formatori în domeniul cetățeniei active din alte 26 de biblioteci județene și prin organizarea unei conferințe finale pentru 100 reprezentanți ai societății civile ce pot folosi experiența și resursele create în proiect pentru dezvoltarea de noi inițiative. Printre cele mai importante rezultate ce au fost atinse menționăm: amenajarea a 14 cuiburi ale democrației („agore” comunitare) în spațiile puse la dispoziție de bibliotecile județene partenere în proiect; dezvoltarea unui curs de cetățenie activă și transferul acestuia în portofoliul centrelor de formare,

ce există în fiecare bibliotecă județeană; formarea unei rețele de facilitatori / formatori în domeniul cetățeniei active (40 de bibliotecari instruiți la nivel național); instruirea a 210 cetățeni și reprezentanți ONG în domeniul practicării cetățeniei active și constituirea acestora în 14 grupuri de acțiune civică funcționale; realizarea a 28 de audituri de integritate pentru 14 autorități publice locale și 14 servicii publice descentralizate.

Menționăm că aceeași experiență a fost implementată și în Republica Moldova în perioada august 2016 – septembrie 2017, de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova în parteneriat cu Fundația „Progres” (România), sprijinită financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos, în cadrul Programului MATRA, în cinci biblioteci raionale (Briceni, Ungheni, Rezina, Leova și Hâncești) și una municipală (Chișinău).

Federația Rusă. Timp de mai mulți ani, la nivelul bibliotecilor municipale din Omsk, autoritatea locală sprijină în mod activ și dezvoltă parteneriate. În 2010, a fost implementat proiectul *Cultura de informare a angajaților municipali*, al cărui scop a fost îmbunătățirea competenței profesionale a angajaților municipali din Omsk în utilizarea tehnologiilor informaționale moderne. Partenerii din proiect au fost: Departamentul administrativ al Administrației orașului Omsk, Agenția Municipală „Managementul tehnologiilor informației și comunicațiilor”, reprezentant regional al rețelei „ConsultantPlus” etc. Ca rezultat al proiectului, până la sfârșitul anului 2010, la 132 de ateliere de lucru au fost instruiți 817 angajați de la administrațiile a cinci raionale din sistemul primar al orașului Omsk, 14 departamente, șapte departamente ale administrației orașului, inclusiv Comisia electorală.

Portugalia. Cunoștințele civice reprezentă o arie pe care bibliotecile trebuie

să le dezvolte. În Portugalia, în Biblioteca Municipală Seixal, bibliotecarii s-au concentrat asupra dezvoltării alfabetizării juridice a copiilor și adolescenților cuprinși cu vârste între opt și 13 ani și au furnizat activități de livrare a informației și de formare a cetățeniei, dobândirea de competențe informative și oportunități de interacționare și exprimarea propriilor lor viziuni.

În 2007, biblioteca a inițiat un program de alfabetizare a cetățenilor printr-un program *Drepturile pentru drept? (Direitos por Direito?)*. Un proiect care a demonstrat importanța pe care bibliotecile o acordă dezvoltării domeniului cetățeniei active prin prisma cunoașterii legislației, relevanța alfabetizării pentru cetățenie, care este una dintre bazele drepturilor omului, a practicilor de cetățenie activă, a dezvoltării sociale și culturale bazate pe principiile și valorile democrației. Copiii și tinerii au aderat la diverse inițiative de promovare timpurie a cunoașterii drepturilor omului ca drepturi și libertăți fundamentale ale tuturor ființelor umane care permit oamenilor conștiinței și informații să participe activ în societate. Deoarece proiectul de stimulare și creștere a alfabetizării s-a bazat pe logica și conceptele serviciilor educaționale, centrate pe construire, biblioteca a elaborat un „kit educațional” textual și multimedia, care a fost elaborat prin prisma organizării atelierelor de lucru în școli în vederea poziționării elevilor în acest domeniu. Proiectul a promovat interacțiunea, participarea critică și activă a participanților la un proiect deschis ce a încorporat experiențele progresiste ale tinerilor care participă la acțiuni civice. Acestea conferă o semnificație etică, o valoare a cetățeniei și un sentiment de responsabilitate comună în viața colectivă.

Prin promovarea alfabetizării civice bibliotecile au reușit să expună, să analizeze și să reflecte conceptele privind drepturile

omului; promovarea reflecției și a dezbaterii privind drepturile omului ce transpun conceptele care sunt inerente la comunicare, predare și plan de exprimare; crearea unui spirit de cetățenie, o reflecție critică și o responsabilitate cu privire la practica drepturilor omului privind paradigmele demnității și coeziunii în societățile noastre; stimularea reflecției, a cercetării, a selecției și a producției de conținut și de a le oferi motivația necesară, sprijin și vizibilitate; contribuirea la calificarea culturală și civică, care asigură un proces de democratizare a cetățeniei informației, cultură și cunoaștere în perspectiva unei formări integrale a indivizilor, consolidarea și amplificarea acestei experiențe active.

Republica Moldova. Biblioteca pledează pentru cultura juridică: inspiră, consolidează. Anul 2013 a fost marcat de lansarea și implementarea proiectului *Biblioteca pledează pentru cultura juridică: inspiră, consolidează*, susținut de Ambasada SUA în Republica Moldova, desfășurat prin intermediul programului de granturi pentru susținerea inițiativelor democratice. Acest proiect a inclus organizarea de către Biblioteca Publică de Drept, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a unei serii de lecții publice pe diverse teme actuale din domeniul juridic pentru a sensibiliza comunitatea de a lua parte la luarea deciziilor locale prin îmbunătățirea culturii juridice, având ca invitați specialiști în acest domeniu.

Ca metodă inovativă biblioteca a oferit acces online la lecțiile publice care au avut loc în cadrul proiectului prin intermediul platformei *Ustream*: <http://www.ustream.tv/channel/hasdeu1>.

Lecțiile publice s-au axat pe următoarele tematici: *Drepturile de autor: avantaje, dezavantaje; Principiile statului de drept conform standardelor CEDO; Dreptul la libertate, art. 5 CEDO; Principiile statului de drept conform standardelor CEDO, Despre*

*statul de drept; CEDO și art. 5 din Convenție pe înțelesul tuturor; Presa – puterea a patra într-un stat de drept. Această inițiativă a avut priză la public, astfel Biblioteca Publică de Drept a extins gama de tematici, propunând celor interesați următoarele subiecte: *Cele trei tipuri de contracte frecvent utilizate în practica întreprinderilor; Principii generale ale Convenției europene pentru apărarea drepturilor fundamentale ale omului; Contractele privind drepturile de autor încheiate dintre salariat și angajator, avantaje și dezavantaje; Приемлемость доказательств, добытых с нарушением статьи 3 ЕКПЧ: перекрестные аспекты статей 3 и 6 ЕКПЧ сквозь практику ЕКПЧ* etc. Aceste lecții au sporit vizibilitatea bibliotecii, ca instituție de promovare a cetățeniei active, iar ca urmare a crescut și numărul de utilizatori ai bibliotecii.*

Al treilea spațiu al comunității. Acest proiect a avut drept scop formarea de cetățeni activi și amenajarea, în șase biblioteci publice raionale a unor spații – „cuiburi ale democrației” ce încurajează deprinderea comportamentelor civice, dezbateră problemelor locale și inițiative pentru soluționarea acestora. Cuiburile democrației constituie spații de întâlnire și dezbateră cetățenească, inovative, moderne, realizate prin design participativ în cadrul bibliotecilor publice, cu acces liber pentru toți membrii comunității.

În cinci biblioteci raionale: Biblioteca Publică din or. Briceni, Biblioteca Publică „Mihai Eminescu” din or. Rezina, Biblioteca Publică „Dimitrie Cantemir” din or. Ungheni, Biblioteca Publică „Antonie Plămădeală” din or. Hâncești, Biblioteca Publică „Valeriu Matei” din or. Leova, Biblioteca Publică „Andrei Ciurunga” din or. Cahul și în Biblioteca Publică de Drept din mun. Chișinău au avut loc amenajări ale cuiburilor democrației, formarea cetățenilor în domeniul democrației participative, practicarea cetățeniei active. Printre re-

zultatele proiectului – au fost formate și pregătite șase grupuri de inițiativă civică (GIC), formate din opt membri-voluntari ai ONG-urilor și cetățeni, care au participat la inițierea a șase acțiuni civice; au fost create șase „cuiburi ale democrației”, spații de protecție, promovare și exercitare a valorilor democratice; și au fost formați șase formatori-bibliotecari din șase biblioteci publice raionale în domeniul cetățeniei active prin aplicarea metodologiei deținute de Fundația „Progres”. Proiectul *Al treilea spațiu al comunității* a fost implementat în perioada august 2016 – septembrie 2017 de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) în parteneriat cu Fundația „Progres” (România) și sprijinit financiar de Ambasada Regatului Țărilor de Jos în cadrul Programului *MATRA*.

Elaborarea de propuneri și recomandări în vederea îmbunătățirii activității bibliotecilor pentru educația civilă din Republica Moldova

Bibliotecarii sunt dornici să își asume un rol în dezvoltarea civică, bibliotecarii dețin capacitatea de a-și revitaliza comunitățile și a promova valorile democratice. În timp ce bibliotecile publice sunt bine recunoscute pentru rolul lor în promovarea accesului la o diversitate de idei și informații utile, multe sunt bine poziționate pentru a le extinde rolul civic prin facilitarea schimbului și împărtășirea acestor idei.

De ce? Pentru că aceste biblioteci oferă spații confortabile, primitoare, neutre și sigure – spații democratice în care cetățenii pot lucra împreună pentru a rezolva probleme publice. În aceeași ordine de idei, bibliotecarii pot convoca și modera forumuri deliberative ca un serviciu de educație cetățenească. O altă abordare oferă miniforumurile de scurtă durată cu discuții ulterioare în sălile bibliotecii. Paginile web, blogurile bibliotecilor sau alte

platforme și / sau discuții online, pot completa discuțiile offline.

Multiple sunt ofertele bibliotecilor de a se implica în promovarea cetățeniei active. Bibliotecile publice pot angaja, de asemenea, comunitățile lor în dialogul civic prin citirea unei singure cărți cu un mesaj social. Știm cu toții că reflecția este o componentă-cheie a eficacității privind serviciul și angajamentul civic. Lectura cărților cu mesaje-invitație la angajamentul social pot deveni o garanție pentru a stimula o conversație între membrii comunității în soluționarea anumitor probleme din comunitate. Experiențele de citire colectivă sunt instrumente ideale pentru bibliotecarii din bibliotecile publice să-și angajeze comunitățile într-un schimb de idei provocator.

Multe biblioteci servesc corect colecțiile lor ca surse care oferă informații civice și guvernamentale. Iar datorită noilor tehnologii, aceste biblioteci oferă accesul public la numeroase baze de date guvernamentale, site-uri web și servicii. Experiența bibliotecilor publice demonstrează că pot oferi servicii variind de la asistență pentru completarea cererilor de locuri de muncă, până la depunerea cererilor de șomaj, înscrierea la vot și interacțiunea cu reprezentanții consiliilor locale și funcționari din alte structuri publice.

Prin promovarea interactivității prin rețele sociale, prin e-mail și alte instrumente online, bibliotecarii pot crea instituții publice mai deschise și mai transparente și împuternicirea cetățenilor să se conecteze direct între ei, cu legislatorii. Împreună cu inițiative ale unor parteneri locali bibliotecile pot promova mai mult participarea civică la guvernare, bibliotecile își pot reinventa rolul de agenți de acces în antreprenori civici, facilitând interacțiunea dintre comunitatea locală și oficiali pentru a modela politica publică și aprofunda discursul național.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, fiind inspirată de Asociația Bibliotecarilor din SUA, poate să construiască un cadru de învățare cum să ofere instruirii în alfabetizarea civică. Experiența bibliotecarilor americani sugerează că o astfel de platformă educațională să se bazeze pe trei componente:

- participarea eficientă la viața civică prin cunoașterea modului de a rămâne cetățeanul informat și să înțeleagă procesele guvernamentale;
- exercitarea drepturilor și obligațiilor cetățeniei la nivel local, național și global prin sesiuni de informare;
- înțelegerea implicațiilor locale și globale ale deciziilor civice.

Colaborând între ele, bibliotecile pot spori capitalul social al unei comunități, adevizul care leagă oamenii împreună și construiește podurile într-un mod pluralist și vibrant într-o societate civilă. Provocarea pentru biblioteci este de a le extinde capitalul social prin extinderea participării publicului la democrație. Pentru a realiza astfel de obiective, bibliotecile nu trebuie să activeze singure, ele trebuie să creeze parteneriate civice cu acele persoane, organizații și instituții deja angajate în consolidarea participării la democrație, ambele în comunități mici sau mari.

Bibliotecarii pot participa, prin eforturi comune, la stimularea democrației deliberative prin colaborarea cu organizații nonguvernamentale sectoriale. Crearea unei baze largi de sprijin are rolul de a răspândi volumul de muncă și prevenirea epuizării voluntarilor angajați. Bibliotecile trebuie să recruteze voluntari, care pot consolida parteneriatele prin implicarea civică – indivizi precum administratorii de școli și profesorii, având facultate cu subiect sau experiență în construirea societății civile. Un alt partener demn de luat în considerare este mass-media. Jurnaliștii sunt adânc implicați în viața civică și pot

aduce beneficii semnificative ce acoperă activitățile și evidențiază o imagine pozitivă a bibliotecilor.

Cu interes reînnoit în promovarea alfabetizării civice și a democrației deliberative în întreaga țară, bibliotecarii sunt gata să înțeleagă această cauză, să construiască spațiul civic și să transcendă rolul lor tradițional. În legătură cu noile funcții pe care și le asumă biblioteca secolului XXI, ea poate să-i împărtășească pregătirea liderilor pentru o lume din ce în ce mai complexă și mai divizată.

Dacă bibliotecile doresc să își îndeplinească misiunea lor civică în epoca informațională, ele trebuie să găsească modalități active de a se angaja pentru a încuraja implicarea lor în democrație. Bibliotecile pot promova o nouă generație dedicată de cetățeni gata să participe și să se implice în rezolvarea problemelor comunității.

Pentru a face acest lucru, bibliotecile trebuie să își asume sensibilizarea cetățenilor cu privire la angajamentul civic și responsabilitatea civică prin inițiative educaționale nonformale; să identifice problemele comunitare de interes comun și să creeze forumuri pentru schimbul de opinii și elaborarea strategiilor de acțiune; să invite diverse persoane, inclusiv oficiali ai guvernului / consiliului local, precum și ai organizațiilor cu perspective diferite, pentru a construi comunități mai puternice; să depună eforturi vizionare pentru a

dezvolta competențe incluzive membrilor comunității. Doar așa, într-o lume a comunității, bibliotecile locale au un rol unic și puternic.

În final, bibliotecile reprezintă piatra de temelie a democrației. Vă îndemn să participați activ la promovarea rolului de participare a mai multor cetățeni la procesul de exersare a democrației în localitățile din republica noastră. Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova a pledat deja pentru a fi parte a *Strategiei de dezvoltare a societății civile din Republica Moldova* și a *Planului de acțiuni (2017-2020)* prin informarea și educarea spiritului civic și inițiativei civice la nivel comunitar și instruirea reprezentanților comunității de către personalul de specialitate din bibliotecile publice.

Referințe bibliografice

1. Kranich, Nancy C. *Academic Libraries as Hubs For Deliberative Democracy*. In: *Journal of Public Deliberation*. 2010, Vol. 6: Iss.1, Article 4. Available at: <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol6/iss1/art4>
2. Sung, Hui-Yun. *An exploration of the essential elements of community engagement in public libraries 2012*. Available at: <http://www.publicdeliberation.net/jpd/vol6/iss1/art4>